

TOMASZ GABRUSEWICZ

WARTOŚĆ GODZIWA W SYSTEMIE RACHUNKOWOŚCI

*Przyszłego rozwoju wiedzy nie da się przewidzieć
żadnymi racjonalnymi czy naukowymi metodami.*

Karl Popper

I. WSTĘP

Tytułem wstępu można przytoczyć cytaty z książki M. Friedmana¹: „[...] istotnym pytaniem wobec ‘założeń’ teorii jest nie to, czy są one ‘realistyczne’ jako opis, ponieważ nigdy nie są, ale czy są wystarczająco dobrymi przybliżeniami dla danych celów. Na to zaś pytanie można odpowiedzieć ustalając, czy teoria się sprawdza, to znaczy, czy dostarcza wystarczająco dokładnych predykcji”.

Rachunkowość jako kluczowy element systemu finansowego, powinna w wysokim stopniu gwarantować, że dane przez nią prezentowane są wiarygodne, prawidłowe i godne zaufania. Dane te mają ułatwić bezpieczne lokowanie kapitału, udzielanie pożyczek i kredytów, podejmowanie prawidłowych decyzji inwestycyjnych, a także minimalizację zagrożenia nieotrzymania spodziewanych korzyści ekonomicznych ze wzajemnych stosunków handlowych.

Ryzyko i niepewność stały się podstawowymi cechami współczesnego otoczenia konkurencyjnego. Niezbędna staje się w związku z tym umiejętność przewidywania przyszłości i oszacowania własnych możliwości. Wymaga to stworzenia przez pojedyncze przedsiębiorstwo odpowiedniego systemu informacyjnego, stanowiącego podstawę zarządzania. Informacja jest bowiem w gospodarce wolnorynkowej kluczowym elementem warunkującym sukces – jest ona podstawą podejmowania decyzji, ponieważ dzięki niej można doprowadzić korporację na wyżyny światowego biznesu, lub ją zniszczyć².

Obecnie gospodarka okazuje się najważniejszą siłą wyznaczającą przyszłość człowieka, a biznes, tworząc nowy system wartości, staje się czynnikiem kulturotwórczym, a zatem wszystkie ułomności stają się słabymi stronami i patologiami współczesnego człowieka oraz człowieka przyszłości. Czy wystarczy zatem, aby podmioty gospodarcze opierały się tylko na „zwykłej przyzwoitości”, która nie jest niczym innym, jak przestrzeganiem obowiązującego prawa?

---

¹ M. Friedman, *Essays in positive Economics*, Chicago 1953, s. 15.

² A. Kamela-Sowińska, *Kreatywna księgowość, czyli jak „wpaść ENRON”*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Rachunkowości w Poznaniu”, Poznań 2005, s. 80.

Warunki współczesnej gospodarki rynkowej wymogły na rachunkowości realizację zadań, jakie powinna ona spełniać. Istotne jest prowadzenie rachunkowości na wysokim poziomie, użytecznej dla jednostki gospodarczej i jej otoczenia, a jednocześnie spełniającej wiele funkcji³.

Powyższe wprowadzenie w bardzo syntetyczny sposób miało na celu ukazanie złożoności problemów, z jakimi musi zmierzyć się współczesna lub – jak to ostatnio określono – „nowoczesna rachunkowość”⁴.

Nowoczesna rachunkowość musi być jakościowo lepsza od tradycyjnej, choć ustalenie kryterium oceny tego zjawiska nie jest proste. Szczególnie należy podkreślić znaczenie praktyki. Następuje daleko idąca intelektualizacja zawodu księgowego i biegłego rewidenta, która polega na tym, że praktycy i dydaktycy rachunkowości muszą posługiwać się interdyscyplinarną wiedzą o przedsiębiorstwie, a więc znajomością makro- i mikroekonomii, Kodeksu spółek handlowych, Kodeksu cywilnego i administracyjnego, prawa podatkowego i pochodnymi tego prawa, znajomością systemów informacyjnych i informatycznych oraz rozległą wiedzą z rachunkowości. Do prowadzenia rachunkowości potrzeba dziś nie tylko wiedzy, lecz także wyobraźni, umiejętności przewidywania, projekcji zdarzeń przyszłych⁵, prognozowania wyceny, a więc i wartości godziwej.

Już tutaj należy zaznaczyć, że celem wartości godziwej jest odzwierciedlenie aktualnych wartości majątkowych.

II. WARTOŚĆ GODZIWA – W POSZUKIWANIU PARADYGMATU WYCENY

Teoria odpowiedzialności społecznej znacząco wpływa na jakość oraz sposób zarządzania korporacjami, nie pozostaje też bez związku z jakością informacji finansowych, dostarczanych w sprawozdaniach finansowych tych korporacji.

Menadżerowie, wywodzący się z sektora przedsiębiorstw prywatnych, a pracujący dla jednostek sektora publicznego, określają zjawisko odpowiedzialności jednostki na warunkach teorii *accountability jako fishbowl effect*⁶. W sektorze publicznym dane pochodzące z systemu rachunkowości są poddawane szczegółowemu przeglądowi, badaniu, które przeprowadzać powinni zarządzający jednostką. Działania te powinny być tak szczegółowe, aby nie było można postawić nawet najmniejszego zarzutu niegospodarności.

Taka koncepcja kontroli działalności pomaga spełnić postulat głównej zasady rachunkowości, czyli *true and fair view*. Może być ona wykorzystana do zarządzania jednostkami sektora prywatnego, a w szczególności – stosowana w spółkach prawa handlowego, w których wewnętrzne decyzje nie są znane publicznie, a akcjonariusze i pozostałe grupy społeczne, na których życie

³ K. Sawicki, *Problem odpowiedzialności za rachunkowość jednostek gospodarczych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 13 (69), Warszawa 2003, s. 234.

⁴ A. Kamela-Sowińska, *Sprawozdawczość społeczna. Czy to jeszcze rachunkowość?*, w: *Problemy współczesnej rachunkowości*, Warszawa 2009, s. 227.

⁵ Ibidem.

⁶ W tłumaczeniu autora, *fishbowl* to popularna kula szklana, w której hoduje się ryby ozdobne.

jednostki te mają ogromny wpływ, informowane są jedynie o ostatecznych wynikach finansowych ujawnianych w końcowym sprawozdaniu finansowym.

Paradygmat, w rozumieniu wprowadzonym przez filozofa Thomasa Kuhna w książce *Struktura rewolucji naukowych* (*The Structure of Scientific Revolutions*, 1962), to zbiór pojęć i teorii tworzących podstawy danej nauki. Teorii i pojęć tworzących paradygmat raczej się nie kwestionuje, przynajmniej do czasu, kiedy paradygmat jest twórczy poznawczo. Oznacza to, że za jego pomocą można tworzyć teorie szczegółowe, zgodne z danymi doświadczalnymi (historycznymi), którymi zajmuje się dana nauka.

Obserwując kierunek zmian i koncentrację na wycenie, można zaryzykować stwierdzenie, że jesteśmy świadkami rodzącego się nowego paradygmatu w rachunkowości – paradygmatu pomiaru wartości ekonomicznej⁷. Powstaje on, ponieważ nowa rzeczywistość wymaga kolejnej zmiany w systemie informacyjnym rachunkowości. Waga tej zmiany jest kardynalna, ponieważ wynika ona z jakościowo nowych tendencji obserwowanych w zarządzaniu przedsiębiorstwem i w zachowaniach różnych grup interesariuszy.

Rachunkowość, jako nauka społeczna, swoje podstawy, normy i wytyczne opiera na paradygmacie społeczno-ekonomicznym. Z niego wyrósł paradygmat metody bilansowej⁸. Mając na uwadze globalizację operacji gospodarczych i potrzebę zapewniania przez rachunkowość takiego ich opisu, aby odpowiadał potrzebom informacyjnym globalnych interesariuszy, łatwo zauważyć, że paradygmat społeczno-ekonomiczny nie tylko jest wciąż aktualny, ale nabiera coraz większego znaczenia. Wskazuje on potrzebę nowych poszukiwań w zakresie opisu rzeczywistości gospodarczej, której „światowy wymiar” stał się już oczywistą cechą. Aby opis nowej rzeczywistości gospodarczej w systemie rachunkowości mógł służyć wypełnianiu przypisanych jej funkcji informacyjnych dla globalnych interesariuszy rachunkowości, musi być tak dokonywany, aby nikt nie kwestionował wiążących się z nim paradygmatów. Każda teoria odnosząca się do tego opisu musi być tak samo bezwarunkowo akceptowana, jak paradygmaty – społeczno-ekonomiczny i metody bilansowej.

Na tym tle, w sposób niejako naturalny, we współczesnych uwarunkowaniach gospodarczych pojawia się problem pomiaru wartości ekonomicznej i konieczność wypracowania teorii pomiaru tej wartości, która mogłaby być zastosowana w rachunkowości⁹. Praktycznie wszystkie międzynarodowe standardy rachunkowości dotyczą kwestii pomiaru wartości ekonomicznej.

---

⁷ Autor przyjmuje, że rachunkowość zalicza się do nauk społecznych w tym sensie, że wyniki prowadzonych w niej badań (szczególnie empirycznych, por. Y. Ijiri, R. Mattetessich, A. Rappaport i in., *Report of The Committee on Foundation of Accounting Measurement*, „The Accounting Review” 1971, nr 46, Suplement, s. 40; A. Szychta, *Teoria rachunkowości Richarda Mattessicha w świetle podstawowych kierunków rozwoju nauki rachunkowości*, Warszawa 1996, s. 39) służą do regulacji stosunków między jednostkami (podmiotami gospodarczymi) jako członkami grup społecznych, a także między całymi grupami. A. Karmańska, *Wartość ekonomiczna w systemie informacyjnym rachunkowości finansowej*, Warszawa 2009, s. 164; T. Gabrusewicz, *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej w kształtowaniu zasad nadzoru korporacyjnego*, (praca doktorska), Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, 2007 (niepublikowana).

⁸ Ibidem, s. 157-166.

⁹ Ibidem, s. 164.

Pokazują podejścia, modele, kryteria i różne sposoby, dzięki którym trzeba wyrażać wartości w rachunkowości.

Konkludując, poszukiwanie paradygmatu pomiaru wartości ekonomicznej mogą wyrażać różne teorie wyceny. Paradygmatem może być jednak tylko jedna teoria pomiaru i to taka, która będzie naturalną pochodną paradygmatu metody bilansowej, i która pogodzi dwa aspekty wartości ekonomicznej: przedmiotowy i własnościowy. Jeżeli nauka rachunkowości wypracuje spójną (w takim rozumieniu) teorię pomiaru wartości ekonomicznej, to dopiero taka teoria będzie zasługiwała na miano kolejnego paradygmatu w nauce rachunkowości, choć należałoby już teraz mówić o wyłanianiu się paradygmatu wyceny w rachunkowości.

Jednym z problemów wyceny, jaki w kontekście kryzysu na rynkach finansowych został poruszony i – moim zdaniem – krzywdząco potraktowany jako przyczyna niektórych problemów finansowych, jest wycena według wartości godziwej. Rzuciło to ponownie cień na dziedzinę rachunkowości, która jako jedna z niewielu posiada w swoim systemie nie tylko regulację stosowania, ale również kontroli.

Wprowadzenie wartości godziwej jako atrybutu wyceny miało na celu urealnienie wartości aktywów i pasywów przedsiębiorstwa¹⁰ w celu zwiększenia przydatności informacji przekazywanej w sprawozdaniach finansowych dla potrzeb podejmowania decyzji. Czy zatem wartość godziwa jest tą informacją, której poszukują inwestorzy?¹¹ Dlaczego efekty finalne rachunkowości są tak ważne? Czy chodzi o standardy, czy o siły, które determinują wybory? Innymi słowy – czy decydujące dla jakości sprawozdań finansowych są reguły lub zasady rachunkowości, czy może przygotowujący sprawozdanie finansowe osoby? Zapewne oba czynniki mają znaczenie. Dlaczego jednak tak istotne znaczenie mają regulacje rachunkowości? Odpowiedź wydaje się prosta, choć rzadko formułowana, zatem warto się pokusić o sformułowanie przesłanek ich istnienia¹². Są to:

- istnienie wielu potencjalnych możliwości wyborów (decyzji), np. przy stosowaniu zasady memoriałowej,
- prywatny charakter informacji rachunkowej wpływający na różnorodność indywidualnej oceny,
- nieetyczne wykorzystanie informacji rachunkowej do zaciemnienia (ukrycia) pewnych danych, np. słabych wyników ekonomicznych.

Za determinanty jakości rachunkowości, a zatem i sprawozdań finansowych, uznać należy między innymi¹³:

- ustalanie wyniku finansowego, co jest istotne zwłaszcza na rynkach publicznych,

¹⁰ Zgodnie z teorią wartości, znaną także jako teoria bilansowa.

¹¹ M. Cieślak, *Kilka uwag na temat użyteczności informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych*, w: W. Gabrusewicz (red.), *Rachunkowość i audyt w warunkach kryzysu finansowego*, Poznań 2009, s. 28-29.

¹² Ibidem, s. 25.

¹³ G. Gebhardt, wystąpienie podczas sympozjum „The Role and Regulation of Accounting Information in Capital Markets”, Congress of European Accounting Association, Dublin, 22 marca 2006 r., za: M. Cieślak, op. cit., s. 25.

- potrzeby finansowe i szanse wzrostu,
- *corporate governance* i ochrona inwestorów,
- przymus,
- standardy rachunkowości.

Za szczególnie ważne uznano informacje użyteczne przy ocenie przewidywanych przepływów środków pieniężnych. Dlatego cel sprawozdawczości finansowej został nakierowany na odwzorowanie możliwości generowania środków pieniężnych (przepływów netto) przez jednostkę i odpowiedniego zwrotu środków inwestorom i wierzycielom (bankom, dostawcom)¹⁴.

Niezmiernie ważna jest także rola rachunkowości jako dostarczyciela informacji oraz kontrolera gospodarki finansowej przedsiębiorstwa. W takim kontekście można traktować rachunkowość jako instrument zapewniający sprzężenie zwrotne przy podejmowaniu decyzji gospodarczych, dostarczając danych w procesie podejmowania decyzji o podziale dywidend czy premii managerskich – wszystkie te podejścia łączy funkcja dostarczania informacji i kontrola działalności jednostki¹⁵.

Wartość godziwa indukuje sprawozdawczość finansową typu „co by było, gdyby...”¹⁶. Sprawozdanie zawiera informację, ile jednostka zarobiłaby, gdyby sprzedała czy wymieniła swoje aktywa netto, choć tego nie zrobiła, gdyż używa ich w działalności gospodarczej. Wartość godziwa przypomina tu bardziej *benchmark*¹⁷, który pozwala odróżnić działalność operacyjną od potencjalnych korzyści uzyskanych z rynku przy sprzedaży aktywów i spłacie zobowiązań¹⁸. Warto w tym miejscu podkreślić, że inwestorzy liczący na zyski z dywidend mogą w rzeczywistości ignorować informacje o wartości godziwej, o ile zmiany tej wartości nie wpływają na zwiększenie lub zmniejszenie wyniku finansowego, mając jedynie wpływ na kapitał z aktualizacji wyceny, albo też ignorować informacje o wartości godziwej, wychodząc z założenia, że w dłuższym czasie wielkość dywidend i tak będzie zależała od ostatecznego wyniku przy zbyciu aktywów lub uregulowaniu zobowiązań. Ostatecznie bowiem na wynik ze sprzedaży i utrzymywania aktywów wpłynie cena ich sprzedaży porównana z ceną nabycia, czyli kosztem historycznym¹⁹.

---

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ M. Cieślak, op. cit., s. 25. Użyteczność informacji jest powszechnie i słusznie łączona z jakością informacji. Jeśli informacja ma być użyteczna, to powinna być stała w czasie i porównywalna. Niestale informacje powodują trudności z oceną jednostek i przepisów. IASB, która stawia sobie za cel sporządzanie wysokiej jakości standardów, sama niestety nie potrafi postępować całkowicie zgodnie ze swoimi założeniami – np. w ciągu roku od ogłoszenia „Stabilnej Platformy 2005” wprowadziła do niej 14 poprawek.

¹⁶ A. Wagenhofer, wystąpienie podczas sympozjum „Fair Value Financial Accounting: The Issues”, Congres of European Accounting Association, Lizbona, 26 kwietnia 2007 r., za: M. Cieślak, op. cit., s. 29.

¹⁷ Wskaźnik powodzenia gospodarki (może nim być np. indeks giełdowy), źródło: www.pl.wikipedia.org.

¹⁸ Być może zatem alternatywą dla kosztu historycznego mogłaby być nie wartość godziwa, a wartość specyficzna dla danej jednostki, wskazująca na potencjalne przepływy pieniężne netto; za: M. Cieślak, op. cit., s. 29.

¹⁹ Ibidem.

III. WARTOŚĆ GODZIWA A WYCENA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Z definicji wartości godziwej wynika, że koncepcja ta odwołuje się do efektywnego i aktywnego rynku nawet wówczas, gdy w rzeczywistości on nie istnieje. W odniesieniu do instrumentów finansowych – sposoby wyznaczania wartości godziwej zawiera Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 39 „Instrumenty finansowe: ujawnianie i wycena”. Zgodnie z tym standardem, najlepszym wyznacznikiem wartości godziwej instrumentu finansowego jest kwotowana cena na aktywnym rynku²⁰. W przypadku posiadanego składnika aktywów lub zobowiązania, które ma zostać zaciągnięte, właściwą ceną rynkową jest bieżąca cena kupna. Natomiast w odniesieniu do składnika aktywów, który ma zostać nabyty, lub zaciągniętego zobowiązania, stosuje się bieżącą cenę sprzedaży. Jednocześnie MSR 39 zezwala na stosowanie średnich cen rynkowych dla równoważących ryzyko pozycji i odpowiednio cenę kupna lub sprzedaży dla otwartej pozycji netto, jeśli jednostka posiada aktywa i zobowiązania finansowe, których ekspozycja na ryzyko rynkowe znosi się wzajemnie²¹.

Jeżeli bieżące ceny kupna i sprzedaży nie są dostępne, wartością godziwą jest ostatnia cena transakcyjna, do momentu, aż nie nastąpi istotna zmiana warunków ekonomicznych. Wówczas jednostka powinna odzwierciedlić tę zmianę w wartości godziwej, odwołując się do bieżących cen lub stóp podobnych instrumentów finansowych. Jeżeli natomiast na dany instrument nie istnieje aktywny rynek, jego wartość godziwą ustalać należy przy zastosowaniu technik wyceny maksymalizujących wykorzystanie danych rynkowych, a jednocześnie minimalizujących zastosowanie własnych subiektywnych ocen i danych. Techniki wyceny powinny uwzględniać wszelkie czynniki, które byłyby brane pod uwagę przez uczestników rynku w procesie wyznaczania ceny oraz powinny być zgodne z najlepszymi metodologiami wyceny instrumentów finansowych. Do technik wyceny zalicza się wykorzystanie bieżących rynkowych transakcji między poinformowanymi i zainteresowanymi stronami transakcji, odniesienia do bieżących wartości godziwych innych, zasadniczo podobnych instrumentów, stosowanie zdyskontowanych przepływów pieniężnych, jak i modeli wyceny opcji²².

Oczekuje się, że technika wyceny generuje realistyczny szacunek wartości godziwej, gdy²³:

- rozsądnie odzwierciedla sposób wyceny rynkowej,
- dane wejściowe do technik wyceny w sposób rozsądny reprezentują oczekiwania rynkowe oraz miary czynników tworzących relację ryzyka i zwrotu właściwych dla danego instrumentu finansowego.

²⁰ W. Molenda, *Wartość godziwa – zastosowanie i procedury ustalania*, Warszawa 2008, s. 63, za: A. Świerczyńska, *Wartość godziwa a wycena instrumentów finansowych w czasach kryzysu finansowego*, w: W. Gabrusewicz (red.), op. cit., s. 144.

²¹ A. Świerczyńska, op. cit., s. 145.

²² Ibidem, s. 146.

²³ MSR 39, § OS 75, zob. również: A. Świerczyńska, op. cit., s. 145.

Jeżeli natomiast zakres dostępności danych rynkowych zmienia się na niekorzyść²⁴, w przypadku braku przeciwnych dowodów uzasadnione jest założenie, że nie nastąpiły żadne istotne zmiany w *spreadzie*²⁵ kredytowym. Niemniej jednak jednostka powinna podjąć stosowne działania, aby ustalić, czy zmiany takie nastąpiły i odzwierciedlić je w procesie ustalania wartości godziwej²⁶.

Warto podkreślić, że ustalanie wartości godziwej odbywa się przy założeniu, że jednostka będzie kontynuować działalność bez chęci ani konieczności likwidacji, zmniejszenia zakresu działalności, jak i zawierania transakcji na niekorzystnych warunkach. Ponadto rynek, z którego transakcja ma stanowić wartość godziwą, powinien być najkorzystniejszym aktywnym rynkiem, do którego jednostka ma natychmiastowy dostęp. Co więcej – jeśli nie istnieje cena kwotowana dla danego instrumentu jako całości, ale występuje ona dla poszczególnych jego części składowych, jednostka ustala wartość godziwą instrumentu finansowego na podstawie cen rynkowych elementów. Jeśli dla danego instrumentu nie są kwotowane ceny, lecz wskaźniki (*rate*), jednostka powinna wykorzystywać te wskaźniki jako dane wejściowe do techniki wyceny, po dokonaniu korekty o wszelkie czynniki, które nie są odzwierciedlane w wartości wskaźnika (takie jak np. ryzyko kredytowe), a które rozważyliby uczestnicy rynku²⁷.

Aby zminimalizować błędy w szacowaniu wartości godziwej, zarówno rozwiązania MSR, jak i polskie przepisy prawa bilansowego prezentują możliwe do zastosowania w praktyce sposoby ustalania wartości godziwej. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego składnika majątkowego jednostka gospodarcza powinna wyznaczać wartość godziwą przy zastosowaniu następujących technik wyceny²⁸:

- wykorzystanie danych z ostatnich transakcji rynkowych,
- odniesienie do innego, podobnego instrumentu,
- analiza zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- zastosowanie modeli wyceny opcji.

M. Remlein zaznacza, że szacując wartość godziwą należy w stopniu maksymalnym wykorzystać dane rynkowe (obiektywne), natomiast do minimum ograniczyć dane subiektywne jednostki²⁹.

---

²⁴ Przykładowo: w momencie udzielania pożyczki lub nabywania instrumentu dłużnego istniały odpowiednie ceny transakcyjne, a na dzień wyceny są one niedostępne dla jednostki, przez co nie jest możliwe określenie ryzyka kredytowego, jak i innych rodzajów ryzyka.

²⁵ *Spread* to różnica pomiędzy kursem kupna (wyplaty) i sprzedaży (spłaty) zaciągniętego zobowiązania (kredytu walutowego), a także koszt transakcyjny na rynku *forex* (różnica między cenami *ask* i *bid*), źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Spread>.

²⁶ MSR 39, § OS 78, zob. też A. Świerczyńska, op. cit., s. 145.

²⁷ MSR 39 § OS 69, § OS 71, § OS 72, § OS 73, zob. też A. Świerczyńska, op. cit., s. 146.

²⁸ Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2007, t. I. *International Accounting Standards Bard*, Londyn-Warszawa 2007, s. 1243, za: M. Remlein, *Za i przeciw wartości godziwej w warunkach kryzysu finansowego*, w: W. Gabrusewicz (red.), *Rachunkowość i audyt w warunkach kryzysu finansowego*, ZPW „M-DRUK”, Poznań 2009, s. 134.

²⁹ M. Remlein, op. cit., s. 134.

Ustawa o rachunkowości³⁰ w części dotyczącej łączenia się spółek³¹ prezentuje sposoby wyceny wartości godziwej dla poszczególnych składników aktywów i zobowiązań. W przypadku papierów wartościowych nienotowanych na giełdzie wartością godziwą jest wartość oszacowana, uwzględniająca takie czynniki, jak współczynnik „cena do zysku”³² i stopa dywidendy porównywalnych papierów wartościowych wyemitowanych przez spółki o podobnych charakterystykach. Pojawia się więc dylemat dotyczący porównywalności papierów wartościowych oraz spółek o podobnych charakterystykach. Nie znajdzie się bowiem dwóch takich samych jednostek, a jeżeli zgodny będzie jeden parametr porównywalności, to już przy porównaniu kolejnego możemy uzyskać diametralnie różny wynik³³.

Natomiast przepisy zawarte w rozporządzeniu Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych³⁴ stanowią, że za wiarygodną uznaje się wartość godziwą ustaloną w szczególności drogą³⁵:

– wyceny instrumentu finansowego po cenie ustalonej na aktywnym rynku regulowanym, na którym następuje publiczny obrót instrumentami finansowymi, przy czym informacje o tej cenie są ogólnie dostępne,

– oszacowania dłużnych instrumentów finansowych przez wyspecjalizowaną, niezależną jednostkę świadczącą tego rodzaju usługi, przy czym możliwe jest rzetelne oszacowanie przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami,

– zastosowania właściwego modelu wyceny instrumentu finansowego, przy czym wprowadzone do tego modelu dane wejściowe pochodzą z aktywnego regulowanego rynku,

– oszacowania ceny instrumentu finansowego, dla którego nie istnieje aktywny rynek, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej na aktywnym regulowanym rynku ceny nieróżniącego się istotnie, podobnego instrumentu finansowego albo cen składników złożonego instrumentu finansowego,

– oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji, powszechnie uznanych za poprawne.

M. Remlein dodatkowo zauważa, że wycena według wartości godziwej powoduje powstanie zysków lub strat niezrealizowanych, które mają wpływ na ostateczny wynik finansowy przedsiębiorstwa. Gdy dochodzi do zwiększenia wartości, pojawiają się niezrealizowane („papierowe”) zyski, które przy podziale

³⁰ Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, tekst dostępny na stronie internetowej: http://www.mf.gov.pl/_files_/rachunkowosc/akty_prawne/ustawa_o_rachunkowosci.pdf.

³¹ Ibidem, rozdział 4a – „Łączenie się spółek”.

³² Wskaźnik P/E (z ang. *Price Earnings Ratio*) jest podstawowym wskaźnikiem stosowanym w ocenie efektywności inwestowania kapitałów w akcje danej spółki. Wskaźnik P/BV (z ang. *Price Book Value*). K. Znaniecka, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw*, Wyd. SKWP, Zarząd Główny, Warszawa 1997, s. 147.

³³ M. Remlein, op. cit., s. 134.

³⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. 2001, Nr 149, poz. 1674, tekst dostępny na: <http://www.mf.gov.pl>).

³⁵ M. Remlein, op. cit., s. 134.

wyniku finansowego podlegają tym samym zasadom, co zyski zrealizowane w toku prowadzonej działalności gospodarczej. W przypadku obniżenia wartości godziwej, co ma miejsce w okresie kryzysu, skutkiem jest obniżenie wypracowanego zysku, bądź wręcz poniesienie straty. Przy sporym spadku wartości i znacznej liczby przeszacowywanych „w dół” składników majątkowych, może dojść do sytuacji zagrożenia bankrutem³⁶.

Wydaje się, że regulacje w tym zakresie powinny zmierzać ku tzw. rozwiązaniom kapitałowym, tj. dopuszczeniu możliwości odnoszenia zwiększeń i zmniejszeń wyceny prowadzonej metodą wyceny według wartości godziwej na kapitał z aktualizacji wyceny. Spowodowałoby to mniej kłopotów i znacznie bardziej poprawiło *true and fair view* wyceny konkretnego składnika sprawozdania finansowego³⁷.

IV. UWIARYGODNIENIE WYCENY I UJAWNIEŃ WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ³⁸

Ważnym celem opracowania jest wskazanie głównych zagadnień związanych z prawnymi podstawami dotyczącymi badania wyceny według wartości godziwej w świetle najnowszych uregulowań w tym zakresie.

Podkreślając duże znaczenie prezentowanego zagadnienia, należy zwrócić uwagę na szczególną rolę i zakres odpowiedzialności biegłego rewidenta badającego procedury wyceny według wartości godziwej w przedsiębiorstwie.

W tym miejscu zostaną zaprezentowane powiązania występujące pomiędzy poszczególnymi Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które dotyczą różnych możliwych przypadków w zakresie badania przez biegłego rewidenta wyceny i ujawnień wartości godziwej.

VIII Dyrektywa Wspólnoty Europejskiej zobowiązuje Polskę do dostosowania krajowych przepisów w zakresie rewizji finansowej do możliwości wprowadzenia Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej z 2007 r. jako obowiązującego prawa w tym zakresie w sprawach nieuregulowanych w rozwiązaniach krajowych.

W normie nr 1 wykonywania zawodu biegłego rewidenta („Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”) w art. 1 pkt 7 czytamy, iż „[...] biegły rewident w sprawach nieuregulowanych w normach, przy ustalaniu szczegółowej metodyki planowania i przeprowadzania badania sprawozdania finansowego, w razie wątpliwości kieruje się postanowieniami Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej wydanych przez Międzynarodową Federację Księgowych”.

³⁶ Ibidem, s. 135.

³⁷ Por. przypis 17 niniejszego opracowania i poglądy M. Cieślaka w zakresie rozwiązania problemu.

³⁸ Więcej na ten temat w: T. Gabrusewicz, *Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie wyceny według wartości godziwej*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2006, t. 33(89), Rada Naukowa SKwP, s. 36 i n.

Jeżeli chodzi o badanie procedur związanych z wyceną i ujawnianiem wartości godziwej, to przepisów wykonawczych w tym zakresie należy szukać w Międzynarodowym Standardzie Rewizji Finansowej 545³⁹.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że w procesie badania wyceny według wartości godziwej zastosowanie mają następujące standardy:

- MSRF 500 „Dowody badania”,
- MSRF 315 „Poznanie jednostki i jej środowiska oraz szacowanie ryzyka wystąpienia istotnej nieprawidłowości”,
- MSRF 540 „Badanie szacunków”,
- MSRF 620 „Korzystanie z usług rzeczoznawcy”,
- MSRF 700 „Sprawozdanie biegłego rewidenta na temat sprawozdania finansowego”,
- MSRF 402 „Uwagi dotyczące badania jednostek korzystających z firm usługowych”,
- Międzynarodowe wskazówki dotyczące Praktyki Rewizji Finansowej (1012 – pochodne, 1014 – ujawnianie w sprawozdaniu biegłego rewidenta na temat sprawozdania finansowego zgodności z MSSF).

Standard znajduje swoje zastosowanie do badania sprawozdań finansowych jednostek gospodarczych za okresy sprawozdawcze rozpoczynające się 15 grudnia 2004 r. i później.

Podstawowym stwierdzeniem w MSRF 545 jest to, że za wycenę i ujawnienie wartości godziwej w sprawozdaniu finansowym odpowiada kierownictwo jednostki⁴⁰. Treść MSRF 545 odnosi się również do podstawowych zadań biegłego rewidenta badającego sprawozdanie finansowe jednostki, który powinien uzyskać wystarczające i odpowiednie dowody badania potwierdzające, że wycena i ujawnienie wartości godziwej są zgodne z wymagającymi zastosowania założeniami koncepcyjnymi sprawozdawczości finansowej stosowanymi przez jednostkę.

Odpowiedzialność biegłego za badanie wyceny według wartości godziwej powinna zostać rozpatrzona co najmniej w czterech, znacznie różniących się od siebie sytuacjach.

Pierwsza sytuacja ma miejsce wtedy, gdy przedsiębiorstwo samo dokonuje wyceny i ujawnień wartości godziwej we własnym zakresie. Zadaniem biegłego rewidenta w tej sytuacji jest zrozumienie stosowanego przez jednostkę sposobu

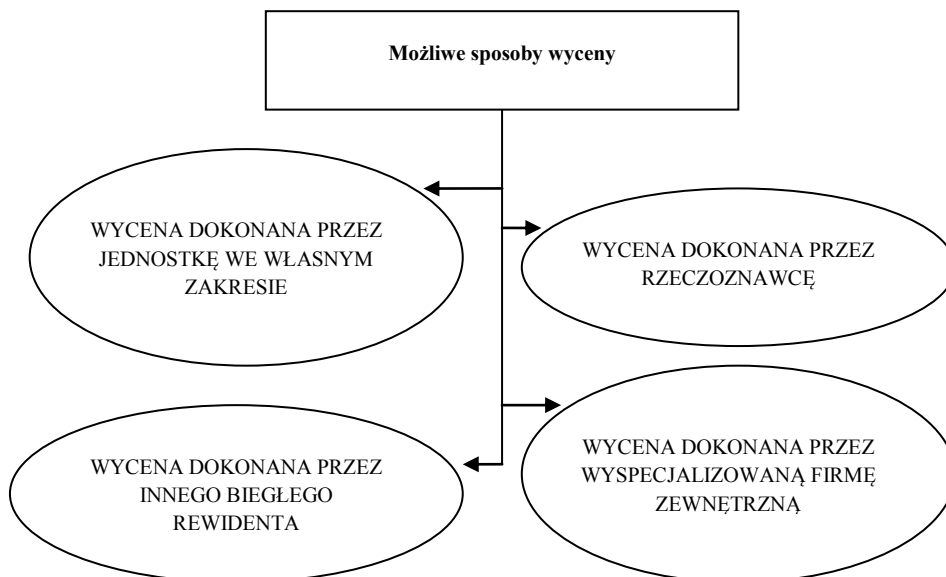
---

³⁹ Charakteryzując cel standardu 545 należy zaznaczyć, że dotyczy on określenia norm i wytycznych dotyczących wyceny i ujawnień wartości godziwej wykazywanej w sprawozdaniu finansowym. Standard obejmuje: zrozumienie stosowanego przez jednostkę sposobu ustalania i ujawniania wartości godziwej oraz odnośnych działań kontrolnych i oceny ryzyka, ocenę odpowiedzialności wyceny i ujawnień wartości godziwej, korzystanie z usług rzeczoznawcy, procedury badania odpowiednie do ryzyka istotnej nieprawidłowości przy dokonywanej przez jednostkę wycenie i ujawnianiu wartości godziwej, ujawnianie wartości godziwej, ocenę wyników badania, oświadczenie kierownictwa, informowanie osób sprawujących nadzór nad jednostką, datę wejścia w życie, załącznik: wycena i ujawnianie wartości godziwej w świetle różnych założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej.

⁴⁰ Do zadań kierownictwa jednostki w tym zakresie należy: ustalenie zasad rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, wybór odpowiedniej metody wyceny, określenie i właściwe umotywowanie wszystkich załączonych założeń, przygotowanie wyceny, zapewnienie, że prezentacja i ujawnienia wartości godziwej następują zgodnie z założeniami koncepcyjnymi sprawozdawczości finansowej.

Schemat 1

Możliwe sposoby dokonania wyceny według wartości godziwej w badanej jednostce

Źródło: opracowanie własne.

ustalania i ujawniania wartości godziwej oraz odnośnych działań kontrolnych i oceny ryzyka popełnienia nieprawidłowości.

Biegły rewident powinien wykonać testy sprawdzające następujące zagadnienia:

- sposób przeprowadzenia przez badaną jednostkę kontroli wyceny badanego obszaru,
- wiedzy i doświadczenia osób odpowiedzialnych za przeprowadzanie procedur określających wycenę wartości godziwej,
- technologia informacji podczas przeprowadzania procedur wyceny wartości godziwej,
- rodzaj kont stosowanych do ewidencji transakcji wycenianych lub ujawnianych w wartości godziwej,
- zakres uczestnictwa w wycenie wartości godziwej firm usługowych i rzeczoznawcy,
- znaczące założenia przyjęte przez kierownictwo jednostki oraz potwierdzająca je dokumentację,
- metody formułowania i stosowania założeń i nadzór nad ich zmianami,
- wiarygodność kontroli zmian i procedur bezpieczeństwa związanych z modelami wyceny.

Do zadań biegłego rewidenta podczas oceny prawidłowości dokonanej przez badaną jednostkę wyceny i ujawnień wartości godziwej należy również

zapoznanie się z wymagającymi zastosowania założeniami koncepcyjnymi sprawozdawczości finansowej jednostki oraz uwzględnienie specyficznych czynników, takich jak forma organizacyjno-prawna badanej jednostki i rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej. Biegły rewident powinien zapoznać się z przyjętym przez jednostkę założeniem o możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej oraz poznać zamierzenia kierownictwa dotyczące składników aktywów lub zobowiązań, które stanowią kryteria określające sposoby wyceny, prezentacji i ujawniania wartości godziwej. W sytuacji, gdy przyjęta metoda wyceny wartości godziwej nie jest jednoznacznie uregulowana, biegły rewident powinien dokonać oceny dostosowania przyjętej przez przedsiębiorstwo metody wyceny do przyjętych przez jednostkę założeń w tym zakresie. Biegły rewident powinien również ocenić, czy metoda wyceny wartości godziwej jest stosowana przez jednostkę w sposób ciągły.

Szczególną sytuacją podczas badania wyceny i ujawnień wartości godziwej jest sytuacja, kiedy to biegły rewident decyduje o potrzebie skorzystania z usług rzeczoznawcy. W przypadku, gdy zachodzi taka potrzeba, zadaniem biegłego rewidenta jest zgromadzenie wystarczających i odpowiednich dowodów badania, które wskażą, że praca rzeczoznawcy będzie odpowiadała celowi badania i spełni wymogi określone w MSRF 620 „Korzystanie z usług rzeczoznawcy”. Ważne jest to, aby sposób rozumienia wartości godziwej oraz metody jej ustalania stosowane przez zatrudnionego do badania rzeczoznawcę były zbieżne z wersją kierownictwa oraz wymogami założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej.

W myśl MSRF 620, który ma zastosowanie w omawianej sytuacji, biegły rewident nie może powoływać się w swojej opinii na pracę rzeczoznawcy. Celem wprowadzenia właśnie takiego rozwiązania jest to, aby powołanie się biegłego rewidenta na pracę rzeczoznawcy nie było zinterpretowane jako podział odpowiedzialności. Zgodnie z MSRF 545, biegły powinien ocenić, czy zastosowana metoda wyceny jest zbieżna z wymogami koncepcyjnym, a rezultaty pracy rzeczoznawcy są odpowiednie jako dowody badania.

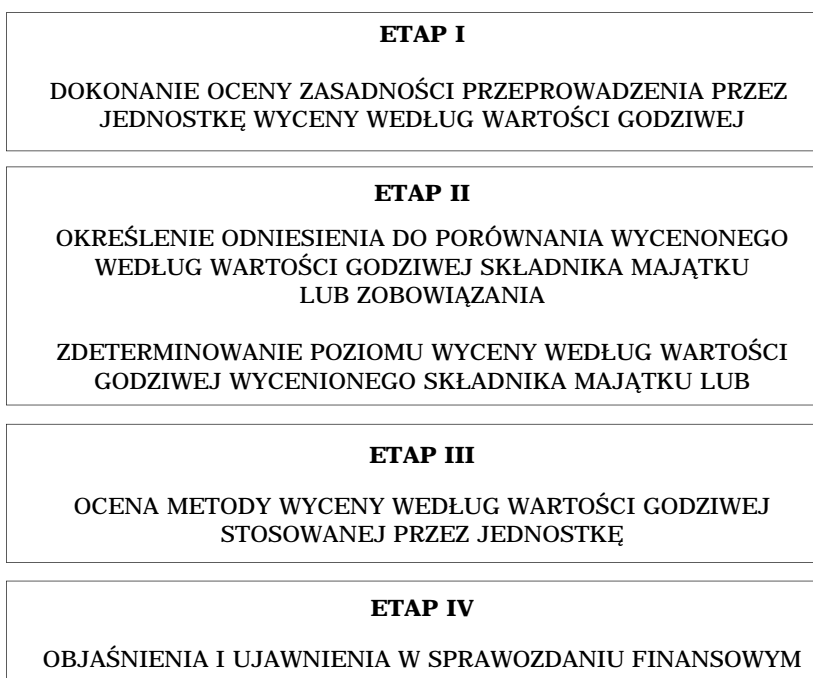
Koleją szczególną sytuacją podczas badania wyceny i ujawnień wartości godziwej jest sytuacja, kiedy biegły rewident decyduje, że zachodzi potrzeba skorzystania z ustaleń innego biegłego rewidenta. W takim przypadku, do zbadania wyceny wartości godziwej konieczne jest zgromadzenie wystarczających i odpowiednich dowodów badania, które wskażą, iż praca innego biegłego rewidenta będzie odpowiadała celowi badania i spełni wymogi określone w MSRF 600 „Korzystanie z ustaleń innego biegłego rewidenta”. Przytaczany tu standard wymaga wzięcia odpowiedzialności za całość badania prezentowanego zagadnienia przez głównego biegłego rewidenta dokonującego badania oraz wystawiającego stosowną opinię. Ważne i godne podkreślenia jest to, że zapisy standardu zawierają odesłanie do przepisów krajowych w zakresie rewizji finansowej, jeśli zezwalają one na wyrażenie opinii do sprawozdania skonsolidowanego na podstawie badanych przez innych biegłych rewidentów sprawozdań jednostkowych.

W przypadku, gdy badana jednostka korzysta podczas wyceny z usług innej wyspecjalizowanej w tym zakresie jednostki, biegły rewident zobowiązany jest

do zastosowania przepisów zawartych w MSRF 402 „Uwagi dotyczące badania jednostek korzystających z firm usługowych”. Zapisy tego standardu nie zawierają zapisów pozwalających na podzielenie się odpowiedzialnością za badanie wyceny i ujawnień wartości godziwej z dokonującą tej wyceny na zlecenie badanej jednostki firmą usługową. W takiej sytuacji biegły rewident powinien postąpić, jak w przypadku sytuacji pierwszej, czyli gdy przedsiębiorstwo samo dokonuje wyceny i ujawnień wartości godziwej we własnym zakresie. Schemat 2 proponuje sposób postępowania przez biegłego rewidenta podczas badania wyceny według wartości godziwej we wszystkich opisanych powyżej sytuacjach, jakie mogą mieć miejsce w badanej jednostce.

Schemat 2

Etapy oceny poprawności wyceny według wartości godziwej

Źródło: opracowanie własne.

Procedury stosowane przez biegłego rewidenta stosowane do badania wyceny i ujawnień wartości godziwej powinny być zastosowane odpowiednio do oszacowanego przez niego rewidenta ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w badanym procesie. Zapisy Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej, właściwych przy omawianym zagadnieniu, dopuszczają występowanie różnic w stosowanych przez biegłego rewidenta procedurach badania wyceny i ujawnień wartości godziwej co do rodzaju, czasu i zakresu przeprowadzenia stosownych procedur. Różnice te mogą wynikać zarówno z oszacowanego przez

biegłego rewidenta ryzyka wystąpienia nieprawidłowości, jak i innych czynników, które znacząco mogą wpływać na majątek i sposób jego wyceny w ciągu poszczególnych okresów sprawozdawczych. Ustalając procedury badania biegły rewident powinien uwzględnić szereg czynników, m.in. takich jak:

- notowania giełdowe,
- potwierdzenia zewnętrzne,
- ekspertyzy niezależnego rzeczoznawcy,
- instrumenty zabezpieczające inwestycje⁴¹.

Jak już wspomniano, biegły rewident powinien dokonać potwierdzenia wiarygodności stosowanego przez kierownictwo jednostki sposobu ustalania wartości godziwej. Ma to na celu uzyskanie przez biegłego rewidenta wystarczających dowodów badania na temat wyceny i ujawnienia wartości godziwej.

Aby przyjęte przez kierownictwo jednostki założenia można było uznać za racjonalne, powinny one cechować się wiarygodnością, neutralnością, zrozumiałością oraz kompletnością. Ponadto procedury te powinny być odpowiednie ze względu na charakter prowadzonej działalności, jej zakres i ewentualne zmiany w stosowanej przez jednostkę polityce rachunkowości.

Biegły rewident koncentruje się na znaczących założeniach, które w istotny sposób wpływają na wycenę wartości godziwej. Założenia odzwierciedlają zazwyczaj oczekiwania kierownictwa, co do wyników realizowanych celów i przyjętej strategii rozwoju. W przypadku, gdy opracowując założenia kierownictwo opiera się na danych historycznych, biegły rewident powinien ocenić, w jakim stopniu są one uzasadnione, czy model wyceny jest odpowiedni, a przyjęte założenia racjonalne.

W celu potwierdzenia wyceny wartości godziwej przeprowadzonej przez jednostkę, biegły rewident może dokonać niezależnego szacunku, zgodnie z procedurami analitycznymi. Powinien również ocenić, czy ujawnienia wartości godziwej przez jednostkę są zgodne z założeniami koncepcyjnymi sprawozdawczości finansowej. Do obowiązku rewidenta należy także ustalenie, czy jednostka ujawniła odpowiednie informacje o wartości godziwej zgodnie z wymogami stosowanych przez nią założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej. Jeżeli jednostka, pomimo wymogów, nie ujawniła informacji na temat wartości godziwej ze względu na praktyczną niemożliwość wystarczająco wiarygodnego jej ustalenia, biegły rewident ocenia odpowiedniość ujawnień wymaganych w tych warunkach.

Biegły rewident powinien stwierdzić, czy uzyskane dowody badania są wystarczające i odpowiednie oraz czy są one spójne z innymi dowodami badania uzyskanymi i ocenionymi podczas badania. W tym celu może on np. rozważyć, czy istnieje lub powinien istnieć związek lub zależność między stopami procentowymi zastosowanymi w celu ustalenia wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnej a naliczonymi od aktualnie zaciągniętych przez jednostkę pożyczek na jej nabycie.

⁴¹ Np. oględziny nieruchomości, kontrola papierów wartościowych.

Biegły rewident powinien uzyskać pisemne oświadczenie kierownictwa, dotyczące racjonalności znaczących założeń, jak również stwierdzenie, że odpowiednio odzwierciedlają zamierzenia kierownictwa oraz możliwości podjęcia określonych działań, istotnych dla wyceny i ujawnienia wartości godziwej.

Na biegłym rewidencie spoczywa również wymóg informowania osób sprawujących nadzór nad jednostką o ważnych z punktu widzenia nadzoru aspektach badania, takich jak rodzaj znaczących założeń zastosowanych do wyceny wartości godziwej, stopień subiektywizmu przyjętych założeń, istotność pozycji wycenianych w wartości godziwej.

V. ZAKOŃCZENIE

Na wprowadzenie wartości godziwej jako atrybutu wyceny można patrzeć negatywnie lub pozytywnie. Do negatywnych skutków wprowadzenia wartości godziwej można i należy zaliczyć dalszy spadek przydatności decyzyjnej sprawozdań finansowych oraz wzrastające znaczenie rachunku przepływów pieniężnych⁴².

M. Cieślak trafnie analizuje różnice pomiędzy przydatnością informacji powstałej za pomocą metody wyceny po koszcie historycznym i na podstawie wartości godziwej. Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej wymagają lub zezwalają na stosowanie różnych metod wyceny i ujawniania wartości godziwej. W poszczególnych założeniach koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej stosowane są różnorodne definicje wartości godziwej, właściwe dla określonych założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej. Przy formułowaniu założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej można posługiwać się szeregiem analogicznych pojęć, które jednak mieszczą się w zakresie koncepcji wartości godziwej. Dopuszczalne są także zróżnicowane podejścia prezentowane w założeniach koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej do następujących w czasie zmian w wycenie wartości godziwej.

Poszczególne założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej mogą wymagać określonych rodzajów wycen i ujawnień wartości godziwej w sprawozdaniach finansowych, nakazując bądź dopuszczając ich stosowanie w różnym stopniu.

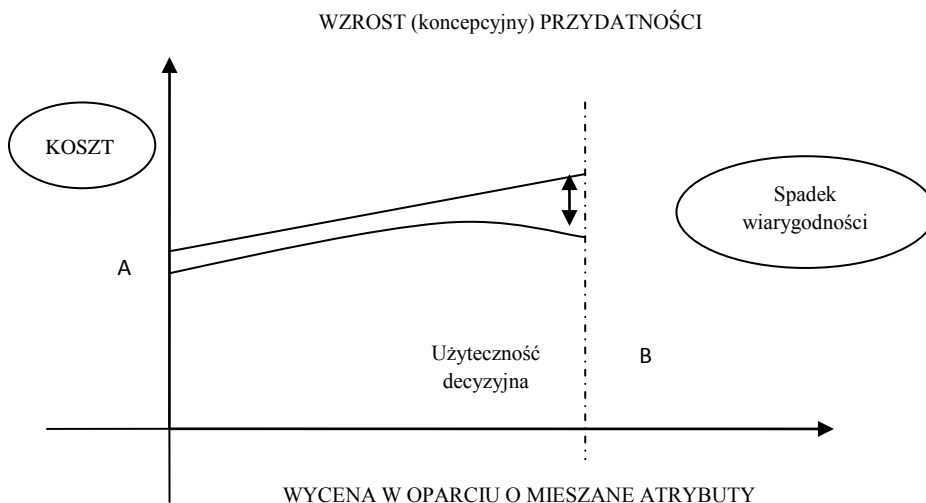
Według niektórych założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej, wartość godziwą aktywów lub zobowiązań można wiarygodnie ustalić. Niektóre założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej wymagają dokonania określonych korekt lub modyfikacji, uwzględniających informacje dotyczące wyceny lub inne aspekty właściwe określonemu składnikowi aktywów lub zobowiązań.

---

⁴² M. Cieślak, op. cit., s. 29.

Schemat 3

Wartość godziwa a koszt historyczny z punktu widzenia użyteczności
w podejmowaniu decyzji

Źródło: M. Cieślak, op. cit., s. 29, na podstawie: A. Wagenhofer, wystąpienie podczas sympozjum „Fair value financial accounting: the issues”, Congres European Accounting Association, Lizbona, 26 kwietnia 2007 r.

Wartości godziwe mogą w różny sposób wpływać na sprawozdanie finansowe, co dotyczy także wyceny w wartości godziwej:

- określonych aktywów i zobowiązań,
- określonych składników kapitału własnego,
- określonych aktywów lub zobowiązań przejętych w wyniku połączenia jednostek,
- określonych aktywów i zobowiązań, których wartość jednorazowo skorygowano do poziomu wartości godziwej,
- zagregowanych aktywów i zobowiązań,
- transakcji polegających na nieodpłatnej wymianie aktywów między niezależnymi stronami,
- informacji ujawnionych w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego lub ujętej jako informacja uzupełniająca nie objęta sprawozdaniem finansowym.

Wskazówka 1012 („Badanie pochodnych instrumentów finansowych”) podkreśla wymóg Kodeksu Etyki Zawodowych Księgowych dotyczący specjalistycznej wiedzy i umiejętności biegłego rewidenta. W przypadku braku specjalisty takiej wiedzy, biegły rewident może zdecydować się na skorzystanie z pomocy spoza firmy audytorskiej, na co zezwalają „Międzynarodowe Wskazówki Dotyczące Praktyki Rewizji Finansowej” (1014).

Biegły rewident powinien uwzględnić w sprawozdaniu zgodność zasad rachunkowości stosowanych przez jednostkę z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.

W artykule starano się zaprezentować dość skomplikowane, a zarazem bardzo aktualne problemy związane z wyceną przy zastosowaniu wartości godziwej – począwszy od umiejscowienia wartości godziwej w teorii wyceny, poprzez prezentację rozwiązań związanych z instrumentami finansowymi, o których coraz głośniej w obliczu kryzysu finansowego, po powiązania występujące pomiędzy poszczególnymi Międzynarodowymi Standardami Rewizji Finansowej, które dotyczą różnych, możliwych przypadków w zakresie wyceny i ujawnień wartości godziwej w aspekcie badania sprawozdań finansowych. Na zakończenie trzeba podkreślić, że szczególnie teraz, w dobie globalizacji i postępującej harmonizacji zasad rachunkowości, wyraźnie dostrzegalny staje się związek zachodzący między stosowanymi zasadami rachunkowości, systemem nadzoru korporacyjnego i teorią odpowiedzialności społecznej.

Wartość godziwa w ustroju kapitalistycznym, w warunkach gospodarki rynkowej, stała się swoistym wyzwaniem dla współczesnych ekonomistów, szczególnie rachunkowców. W systemie rachunkowości ewolucja w zakresie zastosowań podstawowych paradygmatów wyceny praktycznie nie zachodzi. Wprowadzenie wartości godziwej spowodowało jednak, że współcześni rachunkowcy, którzy starają się uprawiać spójną politykę makroekonomiczną w zakresie harmonizacji rachunkowości transnarodowej, muszą znaleźć rozwiązanie na poziomie modelu, w którym znajdzie się miejsce na nierutynowe decyzje i nieprzewidywalne zmiany zachowań społecznych, w których jednostki podejmują decyzje.

Wartość godziwa jako metoda wyceny zdaje się wypełniać część powyższego założenia.

*dr Tomasz Gabrusewicz
Uniwersytet Ekonomiczny
w Poznaniu*

FAIR VALUE IN THE ACCOUNTING SYSTEM

Summary

The paper presents the paradigm of valuation in the accounting system including, in particular, the fair value valuation, the complex issue of a modern application of fair value valuation to financial instruments, and the complicated relations of the International Financial Reporting Standards allowing for different possibilities of fair value valuation and disclosure.

The article emphasises that the fair value valuation is a certain manifestation of the evolution of the accounting system in which forecasting is has become of great importance.

